

CEZA HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER (B)

AÇIK DERS MATERYALİ (I. DÖNEM)

1. HAFTA

Konu: Özel Hükümler- Genel Hükümler İlişkisi

Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümleri ile özel hükümleri arasında organik bir bağ vardır. Her ceza normu bağımsız, otonom bir nitelik arz eder. Dolayısıyla genel hükümler kısmındaki normlar da bağımsızdır. Ancak genel hükümler kısmındaki normlar, özel hükümler kısmında yer alan suç tiplerini ilgilendiren kurumları ve kavramları ortaya koyması bakımından özel hükümlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Örneğin teşebbüs kurumu genel hükümlerde düzenlenen ve pek çok suç tipini ilgilendiren bir konudur. Herhangi bir suça teşebbüsün mümkün olup olmadığı, ceza kanununun genel hükümlerde teşebbüsü nasıl ifade ettiğine bakılarak yorumlanır. Bu açıdan genel hükümler kısmında yer alan normlarla özel hükümler kısmında yer alan normlarını birbirini tamamladığını söylemek mümkündür.

Son yıllarda genel hükümler alanında çalışmaların yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu nedenle genel hükümler kısmı özel hükümlere nazaran daha sistematiktir. Kavramların anlam ve kapsamı daha belirgin, yorumcuya ve uygulamacıya yol gösterici bir niteliktedir. Oysa tarihsel olarak öncelikle özel hükümler ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle, öncelikle, klasik suçlar olarak nitelendirilen suç fiilleri ortaya çıkmış ve kanun koyucular tarafından normlaştırılmıştır. Bu suç tipleri için genel kavram ve kurumların oluşturulması daha sonra gerçekleşmiştir. Suç tipleri için genel kavram ve kurumların oluşturulmasında, yani genel hükümlerin meydana gelmesinde, ceza hukukunun bir bilim olma niteliğinin gelişmesi etkili olmuştur.

Suçların Tasnifi Gereği ve Tasnif Ölçütü

Hukuk normatif bir bilimdir. Konusunu normlar oluşturur. Hukuk da tıpkı diğer bilimler gibi bilimsel yöntemi esas alır. Ceza hukukunun tasnif zorunluluğu da normatif bir bilim olmasından kaynaklanır. Zira normatif bir bilim dalı olarak ceza hukuku da incelediği konuları daima sistematik kategorilere ayırarak, bunların birbirleriyle olan ilişkilerini, niteliklerini ve anlamlarını gözetererek ele alma gereği duyar. Bu tasnif bir yandan yasa koyucuya diğer yandan yorumcuya ve uygulamacıya yol gösterir. Benzer şekilde ceza hukukunun muhatabı da davranışlarını belirleme olanağına sahip olur.

Tasnifle suçlar kategoriler halinde sınıflandırılır. Her kategori alt kategorilere ayrılır. Her bir kategori kendi içerisinde incelenir ve daha sonra diğer kategorilerle olan ilişkisi, bağlantısı ele alınır. Örneğin, ceza kanununda yer alan kategorilerden biri kişilere karşı suçlardır. Kişilere karşı suçların alt kategorilerinden birini malvarlığına karşı suçlar oluşturur.

Malvarlığına karşı suçlardan biri olan hırsızlık suçunu incelemek gerekirse öncelikle bu suç tipinin yer aldığı alt kategori incelenecektir. Ardından bu suç tipinin kendisine en yakın suç tipleriyle arasındaki ilişki incelenir. Hırsızlık suçuyla kredi kartının kötüye kullanılması, güveni kötüye kullanma gibi suçlar karşılaştırılır. Böylece suçlar arasındaki ilişki, benzerlik ve farklılıklar ortaya konulabilir ve suçların birbirinden ayırt edilmesi sağlanır. Tüm bunlar tasnifin sağladığı faydalardır. Zira suçlar bir yığın halinde listelense idi böylesi bir imkân söz konusu olmazdı.

Özel hükümlerde suçların tasnif edilmesi zorunluluğu, bu tasnifte hangi ölçütün esas alınacağı sorununu da ortaya çıkarmıştır. Suçlar manevi unsur, failin saiki gibi sübjektif ölçütler esas alınarak tasnif edilebileceği gibi; davranış, sonuç, illiyet bağı, kanuni tipe uygunluk, hukuki konu, maddi konu, mağdur gibi objektif ölçütler esas alınarak da tasnif edilebilir. Tasnifte esas alınacak ölçütün suçun yapısına dâhil olması, suç yapısı dışında kalmaması, suçun özüne ilişkin olması ve suç gruplarını bir araya toplayabilmesi gerekir.

Kanun koyucunun suçların tasnifinde esas aldığı ölçüt, suçun hukuki konusudur. Hukuki konu, suçla ihlal edilen, suçu düzenleyen normla korunan hukuki varlık veya menfaattir. Bir suç birden fazla hukuki varlık veya menfaati ihlal edebilir. Ancak birden fazla hukuki varlık veya menfaati ihlal eden suçlar dahi tek bir hukuki konuya sahiptir. Bu türden suçlarda kanun koyucu suçun ihlal ettiği varlık veya menfaatleri değerlendirir, bunlardan birine üstünlük tanır ve tanıdığı bu hukuki varlık veya menfaate göre suçu kanunun sistematüğinde uygun olan yere yerleştirir. İşte böyle birden fazla hukuki varlık veya menfaati ihlal eden suçlar bakımından kanun koyucu kendi değerlendirmesine göre suçun hukuki konusunu üstünlük ölçütünü benimseyerek tespit ettiğinde, yorumcu ve uygulamacı artık kanun koyucunun yaptığı bu belirlemeyi kabul etmek zorundadır.

Suçların tasnifinde esas alınan ölçüt hukuki konu olmakla beraber, bu ölçütü tamamlayan yardımcı ölçütlere de başvurulmuştur. Örneğin hukuki konu esas alınarak hayata karşı suçlar bir kategoride toplanmış, daha sonra manevi unsur ölçütü esas alınarak kasten öldürme ve taksirli öldürme suçu ayrımı yapılmıştır.